

En röst för freden i en värld av vapen

Berättelse

En vetgirig flicka

Alva Myrdal föddes 1902 i Uppsala. Redan som barn ville hon veta allt, men hon växte upp i en tid då många ansåg att flickor inte behövde lika mycket utbildning som pojkar. Det hindrade henne inte. Hon lånade böcker och studerade på egen hand, och genom envishet lyckades hon till slut ta studenten 1922. Den tidiga kampen för rätten att lära sig satte spår i hela hennes liv. Den som har fått slåss för sin egen utbildning glömmet sällan hur mycket den är värd.

Familj, forskning och välfärd

År 1924 gifte hon sig med ekonomen Gunnar Myrdal, och de fick tre barn. Paret arbetade ofta tillsammans, vilket var ovanligt för ett gift par på den tiden. På 1930-talet kom deras bok "Kris i befolkningsfrågan", som väckte stor debatt. Sverige hade då låga födelsetal, och i stället för att skylla på enskilda familjer menade makarna Myrdal att samhället måste ta ansvar. De föreslog bättre bostäder och stöd till barnfamiljer. Många av dessa tankar blev senare en del av den svenska välfärdsstaten, vilket innebär att deras idéer påverkar människors vardag än i dag.

Ut i världen

Efter andra världskriget riktade Alva blicken mot hela världen. Hon fick ledande poster inom FN och inom UNESCO, där hon arbetade med sociala frågor. Därefter blev hon Sveriges ambassadör i Indien. Att en kvinna fick ett så högt uppdrag var anmärkningsvärt, eftersom diplomatins värld nästan helt styrdes av män. Å ena sidan öppnade hon dörrar för kommande generationer av kvinnor, å andra sidan fick hon ofta arbeta hårdare än sina manliga kollegor för att bli tagen på allvar.

Kampen mot kärnvapen

Det var ändå nedrustningsfrågan som skulle göra Alva Myrdal världskänd. Hon var djupt övertygad om att kärnvapnen utgjorde ett hot mot hela mänskligheten. När hon valdes in i riksdagen ledde hon Sveriges delegation vid den stora nedrustningskonferensen i Genève, och hon blev senare minister med ansvar för nedrustning. År efter år krävde hon att stormakterna skulle minska sina vapen. De lyssnade sällan, vilket gjorde henne både besviken och vredgad. Trots detta vägrade hon att tystna. Hennes hållning var tydlig: den som har makt har också ansvar.

Ett pris och ett arv

År 1982 fick Alva Myrdal Nobels fredspris tillsammans med Alfonso García Robles från Mexiko. Hon var då 80 år gammal. Priset var ett erkännande av ett helt livs arbete, men det löste förstås inte problemet med kärnvapen. Följaktligen kan man se hennes liv som både en seger och en påminnelse om hur mycket som återstår att göra.

Alva Myrdal dog 1986, dagen efter sin födelsedag. Hon är ihågkommen som en kvinna som vågade säga emot de mäktiga och som lät freden gå före bekvämligheten. Hennes berättelse ställer en fråga som fortfarande är aktuell: vad är vi själva beredda att kämpa för?

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
vetgirig	som starkt vill lära sig och veta saker
envishet	att inte ge upp, att hålla fast vid något
födelsetal	hur många barn som föds i ett land
välferdsstat	ett samhälle som tar ansvar för vård, skola och trygghet
anmärkningsvärt	så ovanligt att det är värt att lägga märke till
diplomati	arbete med relationer mellan länder
nedrustning	att minska antalet vapen
delegation	en grupp som representerar ett land vid ett möte
stormakt	ett mycket stort och mäktigt land
vredgad	mycket arg
erkännande	när andra visar att de ser och uppskattar något man gjort
arv	det man lämnar efter sig till kommande tider

Läsförståelsefrågor

1. Vad kännetecknade Alvas barndom?
 1. Hon hade gott om utbildning och uppmuntran.
 2. Hon fick kämpa för att få studera, eftersom flickor inte väntades läsa lika mycket.
 3. Hon var inte särskilt intresserad av att lära sig.
2. Vad var det centrala budskapet i “Kris i befolkningsfrågan”?
 1. Att enskilda familjer bar skulden för låga födelsetal.
 2. Att samhället borde ta ansvar och stötta barnfamiljer.
 3. Att Sverige hade för många invånare.
3. Varför var det ovanligt att Alva blev ambassadör?
 1. Hon saknade utbildning.
 2. Diplomatin dominerades nästan helt av män.
 3. Hon kunde inte tala några främmande språk.
4. Vilken fråga gjorde Alva världskänd?
 1. Barnfamiljernas ekonomi.
 2. Skolans utveckling.
 3. Kampen mot kärnvapen.
5. Hur reagerade Alva när stormakterna inte lyssnade?
 1. Hon blev besviken men fortsatte ändå.
 2. Hon slutade med politiken.
 3. Hon bytte ämne och arbetade med annat.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Alva och Gunnar Myrdal arbetade ofta tillsammans.
 2. Alva fick Nobels fredspris innan hon fyllde 70 år.
 3. Alva och Gunnar reste tillsammans till Indien.
7. Förklara med egna ord vad det betyder att makarna Myrdals idéer “blev en del av den svenska välfärdsstaten”.
8. Varför kan man, enligt texten, se Nobelpriset som “både en seger och en påminnelse”?
9. I texten står meningen “den som har makt har också ansvar”. Hur passar den meningen ihop med Alvas arbete mot kärnvapen?
10. Texten avslutas med frågan “vad är vi själva beredda att kämpa för?”. Varför tror du att författaren väljer att sluta med just en fråga?

11. Vad antyder texten om hur det var att vara kvinna i diplomatins värld på Alvas tid? Hur vet du det?
12. Tycker du att Alva Myrdal var modig? Motivera ditt svar utifrån texten.

Diskussionsfrågor

- Alva ansåg att den som har makt också har ansvar. Håller du med? Ge exempel.
- Kan en enskild person verkligen påverka stora globala frågor, eller behövs alltid många tillsammans? Diskutera.
- På Alvas tid var det ovanligt med kvinnor på höga poster. Hur ser det ut i dag, och vad återstår?
- Varför tror du att frågan om kärnvapen och fred fortfarande är viktig?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om en samhällsfråga som du brinner för. Förklara varför den är viktig och vad du själv skulle vilja göra åt den.